

رابطه بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها با عملکرد مالی و

کیفیت گزارشگری مالی در بانک‌ها

فرزین رضایی^۱، امید مهری نمک‌آورانی^۲

^۱ دانشیار حسابداری، گروه حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران. (نویسنده مسئول)

^۲ دانشجوی دکتری حسابداری، گروه حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

farzin.rezaei@qiau.ac.ir

چکیده

یکی از چالش‌های اساسی در نظام بانکی، افزایش کارایی است. اکنون بانک‌ها ناگزیرند تا میزان کارایی فعالیت‌های خود را به منظور رقابت‌پذیری بیشتر در عرصه‌ی داخلی و بین‌المللی افزایش دهند. از نظر اقتصادی کارایی به مفهوم تخصیص بهینه منابع، حداکثر استفاده از منابع و تحمل حداقل هزینه با فناوری موجود است. بنابراین محاسبه کارایی بانک‌ها و شناخت عوامل موثر بر آن از اهمیت فراوانی برخوردار است. از این رو در این تحقیق به بررسی رابطه بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها با عملکرد مالی و کیفیت گزارشگری مالی در بانک‌ها طی سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۹۴ پرداخته شد و نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها با نسبت بازده دارایی‌ها و نسبت بازده حقوق صاحبان سهام رابطه مثبت و معناداری وجود دارد اما بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها با کیفیت گزارشگری مالی و ارزش بانک رابطه معناداری یافت نشد.

واژگان کلیدی

مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها، کیفیت گزارشگری مالی بانک‌ها، تحلیل پوششی داده‌ها، عملکرد مالی بانک‌ها

مقدمه

از زمانی که تفکر حاکم بر صنعت بانکداری از دغدغه در مورد بزرگتر شدن حجم ترازنامه بانک به توجه به نرخ های بازده سرمایه و کنترل ریسک انتقال پیدا کرد، دانش مدیریت دارایی و بدهی تبدیل به یک ضرورت برای همه بانکداران شده است درواقع مدیریت دارایی ها و بدهی ها شامل مجموعه ای از ابزارها و روش های فنی است، که خلق ارزش برای سهامداران و تحت کنترل بودن ریسک ها را تضمین می کند.

مدیریت دارایی و بدهی، با نگاه یکپارچه و همزمان به دارایی ها و بدهی های بانک، ترکیب آن ها و عوامل موثر بر آن ازجمله ریسک، اعمال یک رویکرد مدیریتی سازمان یافته و نظام مند است که هدف گذاری های انجام شده در زمینه های سودآوری یا کاهش ریسک را محقق می سازد (بیٹی^۱، ۲۰۱۲).

عملیاتی کردن سیستم مدیریت دارایی و بدهی در سطح خرد، مستلزم مدیریت ریسک نرخ بهره و مدیریت ریسک نقدینگی است. برای مدیریت صحیح نقدینگی لازم است ابزار مناسب و عوامل موثر این کار به درستی مورد شناسایی قرار گیرد. یکی از مهم ترین عوامل تاثیرگذار بر نقدینگی بانک ها، موقعیت دارایی و بدهی های بانک ها است. از سوی دیگر، مدیریت دارایی و بدهی یکی از عوامل کلیدی در توضیح پایداری مالی بخش بانکی و اقتصاد است (جایسوال^۲، ۲۰۱۰).

اخیراً بانکداری با توجه به پیشرفت های سریع فناوری، توسعه اقتصادی، تنوع عملیات بانکی و افزایش رقابت و یا ارتباط بین موسسات مالی پیچیده تر شده است؛ به خصوص در شرایط بی ثبات اقتصادی، موفقیت یک بانک علاوه بر مدیریت سایر متغیرها بستگی به کیفیت مدیریت دارایی ها و بدهی های^۳ آن دارد. کاربرد موفق مدیریت دارایی ها و بدهی ها در محیط اقتصادی ایران مستلزم طراحی و به کارگیری ابزارهای جدید و افزایش آزادی عمل و تصمیم گیری مدیریت بانک ها می باشد. افزایش موجودی نقد بانک ها، مطالبات سررسید گذشته، حجم انبوه سپرده های بدون سررسید، ریسک نرخ سود بانکی و فشار بر سودآوری ایجاب می کند که مدیریت دارایی و بدهی به نحو نظام یافته و هدفمند، در بانک های ایران به کار گرفته شود (اسلامی بیدگلی و همکاران، ۱۳۹۰).

از سوی دیگر امروزه، مدیریت نقدینگی یکی از بزرگ ترین چالش هایی است که سیستم بانکداری با آن روبروست. دلیل اصلی این چالش این است که بیشتر منابع بانک ها از محل سپرده های کوتاه مدت تامین مالی می شود. علاوه بر این تسهیلات اعطایی بانک ها صرف سرمایه گذاری در دارایی هایی می شود که درجه نقدشوندگی به نسبت پایینی دارند (عرب مازاریزدی و همکاران، ۱۳۹۲).

با توجه به اینکه در فرآیند بانکداری جهانی، موضوع چگونگی مدیریت دارایی ها و بدهی ها در بانک ها و مؤسسات مالی همواره به عنوان یک موضوع بااهمیت مورد توجه بوده است. مدیریت صحیح دارایی ها و بدهی ها در بانک ها، منجر به جلوگیری از هدر رفتن فرصت های سرمایه گذاری، استفاده از مقادیر نقدینگی مازاد برای سرمایه گذاری، اعطای تسهیلات جدید به منظور کسب بازدهی بیشتر و انعطاف پذیری بیشتر در شرایط بحرانی می شود. از این رو انتظار می رود مدیریت هرچه صحیح تر دارایی ها و بدهی ها، بهبود عملکرد مالی بانک ها را به دنبال داشته باشد. از طرفی دیگر به دنبال پایداری مالی به دست آمده از اجرای صحیح مدیریت دارایی ها و بدهی ها، مدیران به منظور جذب سرمایه گذاران و مشتریان بیشتر، افزایش توانایی رقابت در بازار و کسب شهرت، اقدام به افشای اطلاعات حقیقی تر و واقعی تر می نمایند؛ و همین امر می تواند موجب افزایش کیفیت گزارشگری مالی می شود. این تحقیق به دنبال بررسی رابطه بین مدیریت دارایی ها و بدهی ها با عملکرد مالی و کیفیت گزارشگری مالی در بانک ها می باشد.

^۱. Biety

^۲. Jaiswal

^۳. Asset & liability management

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

رویکردهای مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها

هدف مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها به عنوان ابزارهای مدیریت استراتژیک، خلق ارزش برای سهامداران و سپرده‌گذاران است و شامل دو رویکرد بسیار مهم نیز می‌باشد:

رویکرد اول: رویکرد هدف‌گذاری بر مبنای کسب حداکثر سود

در این رویکرد، سپرده‌های بانک بر اساس نرخ سودی که به آن‌ها تعلق می‌گیرد به دو دسته سپرده‌های ارزان قیمت و سپرده‌های بلندمدت تقسیم می‌شوند. سپرده‌های ارزان قیمت شامل: سپرده‌های قرض‌الحسنه اعم از جاری و پس‌انداز و منابع گران قیمت شامل: سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت دار می‌باشند. تسهیلات نیز به تسهیلات کوتاه‌مدت و بلندمدت تقسیم می‌شوند. تسهیلاتی که زمان اتمام، تسویه و پرداخت دیون توسط گیرنده این تسهیلات، کمتر از یک سال باشد، تسهیلات کوتاه‌مدت و تسهیلاتی که زمان اتمام تسویه و پرداخت دیون آن‌ها بیش از یک سال باشد، تسهیلات بلندمدت نامیده می‌شوند (مقدم، ۱۳۹۲).

سپرده‌های ارزان قیمت، چون هزینه پایین‌تری (سودپرداختی پایین‌تر) برای بانک دارند، دارای وزن و اهمیت بالاتری در رویکرد حداکثرسازی سود هستند و در مقابل سپرده‌های گران قیمت، وزن پایین‌تری دارند. به همین ترتیب، تسهیلات بلندمدت، با فرض اینکه دارای نرخ سود بالاتر هستند و به تبع آن، دارای بازده پایین‌تری برای بانک هستند، دارای وزن و اهمیت بیشتری بوده و تسهیلات کوتاه‌مدت به نسبت دارای اهمیت پایین‌تری هستند. وزن داده شده به هر یک از عناوین منابع و تسهیلات و استراتژی‌های پیش روی بانک در انتخاب ترکیب منابع و تسهیلات در جدول ذیل آورده شده است.

جدول (۱): استراتژی‌های پیش روی بانک در رویکرد به حداکثر رساندن سودآوری بانک

سپرده‌های ارزان قیمت (High)	سپرده‌های گران قیمت (Low)	
High_Low(I)	Low_Low(II)	تسهیلات کوتاه مدت (Low)
High_High(III)	Low_High(IV)	تسهیلات بلندمدت (High)

همان‌طور که در جدول بالا ملاحظه می‌شود، بهترین استراتژی برای بانک در این رویکرد استراتژی (III) بوده که وزن آن از بقیه استراتژی‌ها بالاتر است. این به آن معنی است که چنانچه هدف‌گذاری بانک تنها حداکثر نمودن سودآوری بنگاه باشد، ترکیب بهینه منابع-تسهیلات برای بانک، ترکیب سپرده‌های قرض‌الحسنه و تسهیلات بلندمدت است. به عبارت دیگر، بانک با اتخاذ برنامه‌ها و سیاست‌های مؤثر، تا جایی که ممکن است، باید نسبت سپرده‌های قرض‌الحسنه را در ترکیب سپرده‌های خود حداکثر نموده و این سپرده‌ها را به تسهیلات بلندمدت اختصاص دهد (رضایی، ۱۳۹۴).

رویکرد دوم: رویکرد هدف‌گذاری بر مبنای دست‌یابی به حداقل ریسک

حالت دوم برای بانک، انتخاب هدف حداقل ریسک، بدون توجه به سودآوری و مباحث مربوط به آن است. در این رویکرد، سپرده‌های ارزان قیمت (قرض‌الحسنه) دارای وزن پایین‌تری است؛ زیرا که این سپرده‌ها، دارای تأثیرپذیری بالایی نسبت به تحولات

اقتصادی و بازارهای مالی و پولی و به تبع آن دارای ماندگاری کمتری نسبت به سپرده‌های گران قیمت هستند. لذا در خصوص این منابع، نوع ریسکی که بانک را تهدید می‌کند، ریسک بازار است (مقدم، ۱۳۹۲).

در خصوص منابع گران قیمت باید گفت که به دلیل اینکه فرد سپرده‌گذار در هنگام خروج سپرده با برخی محدودیت‌ها از جمله جریمه بستن حساب و زمان‌بر بودن آن مواجه است و از طرف دیگر، فرد سپرده‌گذار در هنگام افتتاح حساب با تحلیل بلندمدت اقدام به سپرده‌گذاری می‌کند، این منابع، ماندگاری بیشتری نسبت به سپرده‌های ارزان قیمت دارند. بنابراین تأثیر بیشتری در تحقق هدف حداقل نمودن ریسک بانک دارند.

تسهیلات بلندمدت به جهت اینکه زمینه ساز مطالبات معوق می‌گردد، دارای ریسک اعتباری بالاتری هستند. در مقابل تسهیلات کوتاه‌مدت، به خاطر برگشت سریع سرمایه، با ریسک اعتباری کمتری مواجه و از این لحاظ برای بانک دارای اهمیت بیشتری هستند. با توجه به مباحث بالا، جدول ذیل وزن هر یک از اجزای تشکیل دهنده منابع و تسهیلات، استراتژی‌های پیش روی بانک در این خصوص و بهترین استراتژی را نشان می‌دهد.

جدول (۲): استراتژی‌های پیش‌روی بانک رویکرد هدف‌گذاری بر مبنای دستیابی به حداقل ریسک

سپرده‌های گران قیمت (High)	سپرده‌های ارزان قیمت (Low)	
High_High (II)	Low_High (I)	تسهیلات کوتاه‌مدت (High)
High_Low (IV)	Low_Low (III)	تسهیلات بلندمدت (Low)

همان‌طور که در جدول بالا نشان داده شده است، بهترین استراتژی برای بانک، استراتژی (II) است. مفهوم آن، این است که به منظور حداقل نمودن ریسک‌های پیش روی بانک، بهترین ترکیب منابع_تسهیلات، سپرده‌های بلندمدت و تسهیلات کوتاه‌مدت است. به عبارت دیگر، چنانچه بانک با طراحی برنامه‌ها و سیاست‌هایی، نسبت سپرده‌های بلندمدت را در ترکیب مدل منابع خود بیشتر نموده و در زمینه تسهیلات نیز سهم تسهیلات کوتاه‌مدت را افزایش دهد، میزان ریسک مورد مواجهه خود را کاهش خواهد داد.

مفهوم عملکرد، با کارایی^۴ و اثربخشی^۵ تعریف شده است، چون اثربخشی بیانگر میزان دستیابی به اهداف است و کارایی به این موضوع اشاره دارد که منابع از نظر اقتصادی، چگونه برای کسب هدف بکار رفته‌اند و می‌توان آن‌ها را دو بعد مهم عملکرد دانست، یعنی هم علل داخلی (کارایی) و هم دلایل خارجی (اثربخشی) برای بخش‌های خاص عملکرد، می‌توانند وجود داشته باشند. از این‌رو، عملکرد تابعی از کارایی و اثربخشی فعالیت‌های صورت گرفته است. بانک‌ها برای دستیابی به عملکرد بهتر، باید از شاخص‌های پیش‌رو یا آینده‌نگر^۶ استفاده کنند. شاخص‌های پیش‌رو یا گذشته‌نگر^۷ تنها وقایع تاریخی را بیان می‌کنند، در حالیکه شاخص‌های آینده‌نگر، باعث مهیا شدن شرایط برای پرورش عملکرد می‌شوند (سیانگ و شیانگ^۸، ۲۰۰۰).

۴. Efficiency

۵. Effectiveness

۶. Leading Indicator

۷. Lagging Indicator

۸. Ciang & Shiang

استفاده‌کنندگان گزارش‌های مالی با استفاده از معیارهای مختلف، عملکرد شرکت را ارزیابی می‌کنند. روش‌های متعددی برای ارزیابی عملکرد وجود دارد که به‌طور کلی می‌توان آن‌ها را به دو دسته مدل‌های حسابداری و مدل‌های اقتصادی تقسیم کرد. در معیارهای حسابداری، عملکرد شرکت با توجه به داده‌های حسابداری ارزیابی می‌شود در حالی که در معیارهای اقتصادی، عملکرد شرکت با توجه به قدرت کسب سود دارایی‌های موجود و سرمایه‌گذاری بالقوه و با عنایت به نرخ بازده و نرخ هزینه سرمایه ارزیابی می‌گردد. شاخص‌های کلی ارزیابی عملکرد بانک‌ها شامل شاخص‌های عملکردی و شاخص‌های کارایی می‌باشد شاخص‌های عملکردی با تعیین معیارهایی در بخش‌های مالی و غیرمالی به ارزیابی بانک‌ها می‌پردازند و بخش غیرمالی شامل حوزه مشتریان و کارکنان، رعایت الزامات قانونی، چشم‌انداز توسعه کیفی شبکه بانک و بهره‌وری کارکنان و شعب می‌باشد. اما شاخص‌های کارایی با تعیین متغیرهای ورودی و خروجی به سنجش کارایی بانک‌ها از دیدگاه سودآوری و عملیات بانکی می‌پردازد، از دیدگاه اقتصادی شاخص‌های کارایی مطلوب‌ترین معیار سنجش و ارزیابی عملکرد به شمار می‌رود (رضایی، ۱۳۹۴).

گزارشگری مالی فراتر از صورت‌های مالی است و سایر ابزارهای اطلاع‌رسانی مانند گزارش هیات مدیره، گزارش‌های ادواری و اطلاع‌رسانی اینترنتی را شامل می‌شود، در ضمن گزارشگری مالی فقط یک محصول نهایی نیست بلکه فرآیندی متشکل از چند جز می‌باشد، همچنین گزارش‌های مالی یکی از منابع اطلاعاتی در دسترس بازارهای سرمایه است که انتظار بر آن است که نقش موثری در توسعه سرمایه‌گذاری و افزایش کارایی آن ایفا نماید.

از آنجاکه کیفیت گزارشگری مالی بالاتر، از طریق فراهم سازی امکان نظارت بهتر، مدیران را پاسخگوتر می‌سازد و احتمالاً عدم تقارن اطلاعاتی و متعاقباً گزینش معکوس و خطرات اخلاقی را می‌کاهد؛ همچنین، می‌تواند مشکلات سرمایه‌گذاری اضافی و ناکافی را تسکین دهد. از سویی دیگر، کیفیت گزارشگری مالی همچنین می‌تواند کارایی سرمایه‌گذاری را از طریق فراهم سازی امکان اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری بهتر برای مدیران و شناسایی بهتر پروژه‌ها و ارائه ارقام حسابداری، صادقانه‌تر به تصمیم‌گیران داخلی بهبود بخشد (مشایخی و محمدپور، ۱۳۹۳).

تحلیل پوششی داده‌ها تکنیکی ناپارامتریک برای سنجش و ارزیابی کارایی نسبی مجموعه‌ای از پدیده‌ها (سازمان‌ها) با ورودی‌ها و خروجی‌های قطعی است تحلیل پوششی داده‌ها به‌جای استفاده از مقایسه یک‌به‌یک واحدها، یک ترکیب فعلی از واحدها را با هم مقایسه می‌کند. اولین مدل تحلیل پوششی داده‌ها را فارل^۹ بیان کرد. مدل فارل شامل یک ورودی و یک خروجی بود با توجه به مشکلاتی که در مدل فارل وجود داشت چارنز^{۱۰}، کوپر^{۱۱} و رودز^{۱۲} دیدگاه فارل را توسعه داده و مدلی را ارائه نمودند که توانایی اندازه‌گیری با چندین ورودی و خروجی را دارا بود. از آنجا که چارنز، کوپر و رودز این مدل را ارائه کردند به مدل CCR^{۱۳} که از حروف اول نام سه فرد فوق تشکیل شده است، معروف گردید. در این مدل، هدف، اندازه‌گیری و مقایسه کارایی نسبی واحدهای سازمانی؛ مانند مدارس، بیمارستان‌ها، شعب بانک، شهرداری‌ها و ... است که چندین ورودی و خروجی شبیه به هم دارند. سپس در سال ۱۹۸۴ بنکر^{۱۴}، چارنز و کوپر مقاله‌ای منتشر کردند که در آن مدلی به نام BCC^{۱۵} که مخفف اسامی ایشان است، مطرح گردید.

اگر مقدار کارایی BCC و CCR متفاوت باشد حاکی از آن است که آن اداره ناکارایی مقیاس دارد، به عبارت دیگر در مقیاس بهینه عمل ننموده است. علاوه بر این با مقایسه مقادیر کارایی فنی نهاده‌محور و ستانده‌محور، نوع بازدهی نسبت به مقیاس تعیین می‌شود و از آنجا که به‌طور کلی در اقتصاد واحدهای دارای بازدهی فزاینده نسبت به مقیاس، با افزایش مقیاس و واحدهای دارای بازدهی

^۹ . Farrell

^{۱۰} .Charnes

^{۱۱} .Cooper

^{۱۲} .Rhodes

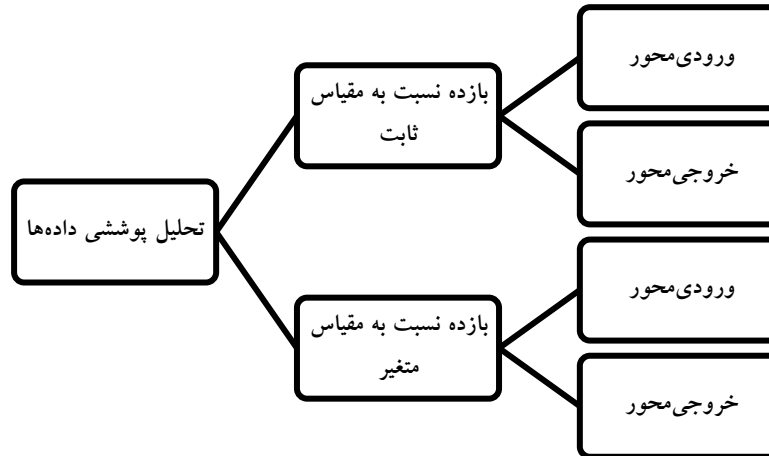
^{۱۳} . Charnes, Cooper, Rhodes (CCR)

^{۱۴} . Banker

^{۱۵} . Banker, Charnes, Cooper (BCC)

کاهنده نسبت به مقیاس، با کاهش مقیاس، کارایی آن‌ها افزایش می‌یابد و اگر بازدهی نسبت به مقیاس ثابت باشد با افزایش یا کاهش مقیاس مقدار کارایی تغییر نمی‌کند؛ در نتیجه هر اداره برای رسیدن به مقیاس بهینه می‌تواند با توجه به نوع بازدهی تعیین شده اقدام به تغییر مقیاس می‌کند (ساهو و همکاران^{۱۶}، ۲۰۱۲).

مدل‌های BCC به دو دسته ورودی محور و خروجی محور تقسیم می‌شوند، به منظور بررسی رابطه بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها در بانک‌ها از الگوی تحلیل پوششی داده‌ها، با تمرکز بر خروجی‌ها و بازده نسبت به مقیاس متغیر (BCC)، استفاده شد که در این مدل سپرده‌ها به عنوان ورودی و تسهیلات به عنوان خروجی در نظر گرفته شد.



شکل (۱): مدل‌های تحلیل پوششی داده‌ها (رمضان نیا و رضایی، ۱۳۹۶)

$$\text{Min } Z = \sum_{i=1}^m V_i X_{i0} + w$$

ST:

$$\sum_{r=1}^S U_r Y_{r0} = 1$$

$$\sum_{i=1}^m V_i X_{ij} - \sum_{r=1}^S U_r Y_{rj} + w \leq 0 \quad J=1,2,\dots,n$$

$$U_r, V_i \geq \varepsilon$$

U_r : وزن داده شده به ستاده r

Y_{rj} : مقدار ستاده r از واحد j

V_i : وزن داده شده به داده i

X_{ij} : مقدار داده i از واحد j

w : متغیر آزاد در علامت

پیشینه تحقیق

کومار میشر و همکاران^{۱۷} (۲۰۱۳)، در مقاله‌ای تحت عنوان «آیا بانک‌های خصوصی از بانک‌های دولتی کارا تر هستند؟ ارزیابی براساس رویکرد CAMEL و DEA» بانک از بانک‌های بخش خصوصی و دولتی هند را که در راس بازار هستند را در نظر گرفته است. براساس رویکرد CAMEL که در یک دوره ۱۲ ساله بین سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۱۱ مورد استفاده قرار گرفته است نتایج نشان می‌دهد که بانک‌هایی که در بالای لیست بخش خصوصی قرار دارند با عملکرد خود از نظر صحت کارایی بهترین هستند و بانک‌های دولتی مانند بانک اتحادیه و SBI از نظر صحت اقتصادی پایین‌تر و عقب‌تر از بقیه قرار دارند. و بر اساس رویکرد DEA که بینش قابل توجهی را در مورد کارایی بانک‌های مختلف و مکان آن‌ها فراهم می‌آورد به این نتیجه می‌رسند که بانک‌های بخش خصوصی از وضعیت مزیتی بهتر و امکان ابتکاری بیشتری نسبت به بانک‌های دولتی برخوردارند. نتایج تحلیل پوششی داده‌ها نشان می‌دهد که از میان بانک‌های بخش دولتی، عملکرد بانک مرکزی هند، بانک کنرا و بانک ملی پنجاب در دو سال گذشته تعدیل رفته است و در مورد بانک‌های بخش خصوصی به جز بانک اکس که مورد رضایت بخشی در آن یافت نمی‌شود بقیه بانک‌های بخش خصوصی در سطح کارایی خود در طول دوره‌ی مورد مطالعه ثبات مشخصی را نشان می‌دهند.

شینیتاکیس^{۱۸} (۲۰۱۲)، به بررسی عوامل موثر بر سود ۲۳ بانک در یونان پرداخت. نتایج بدست آمده بیانگر آن است که عامل کفایت سرمایه دارای اثر مثبت و با اهمیت بر سودآوری بانک بوده، عامل اندازه اثر مثبت ولی ناچیز و متغیرهای اقتصاد کلان و ساختار بازار مالی اثر مثبت و با معنا داشتند. مطالبات مشکوک الوصول و نقدینگی و نسبت هزینه به درآمد دارای اثر منفی و با اهمیت در سودآوری بانک‌ها نیز بودند.

بن‌ناصر و عمران^{۱۹} (۲۰۱۱)، در پژوهشی به بررسی تأثیر قوانین نظام بانکی و اصلاحات مالی بر عملکرد بانک‌ها برای نمونه‌ای از بانک‌های شمال و شرق آفریقا طی سال‌های ۱۹۸۰-۱۹۹۰ پرداختند. نتایج مطالعه آنها نشان داد، افزایش سرمایه و ریسک‌های اعتباری تأثیر قابل توجهی بر عملکرد بانک‌ها (با شاخص نرخ سود خالص سهام)، کارایی هزینه و میزان سوددهی بانک‌ها دارد. بیدل و همکاران^{۲۰} (۲۰۰۹)، رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و کارایی سرمایه‌گذاری را بررسی کردند. یافته‌های آن‌ها نشان داد که شرکت‌های با کیفیت گزارشگری بالا، انحراف کمتری از سطح سرمایه‌گذاری پیش بینی شده دارند و حساسیت کمتری به شرایط کلان اقتصادی نشان می‌دهند و همچنین نتایج بیانگر آن بود که کیفیت گزارشگری مالی، امکان انتخاب نادرست و خطر اخلاقی را که مانع از سرمایه‌گذاری کارا می‌شوند را کاهش می‌دهد.

بیگی فیروزی (۱۳۹۵)، در تحقیقی به ارزیابی عملکرد شعب بانک مهر اقتصاد استان لرستان بر اساس رویکرد BSC و ANP پرداخت. وی بدین منظور چهار بُعد عملکردی شامل مالی، مشتری، فرآیندهای داخلی و رشد و یادگیری را در نظر گرفت. جهت سنجش عملکرد شعب به لحاظ ابعاد مالی، فرآیندهای داخلی و رشد و یادگیری از داده‌های واقعی موجود در صورت‌های مالی و اسناد استفاده کرد و جهت سنجش بعد مشتری یک پرسشنامه محقق ساخته با طیف ۵ تایی لیکرت طراحی، و بین مشتریان هر شعبه به تفکیک توزیع کرد. همچنین جهت مقایسه ابعاد عملکردی BSC و مقایسه شعب به لحاظ عملکرد، یک پرسشنامه با مقیاس ۹ تایی بر اساس ANP طراحی، و بین مدیران، رؤسای شعب و کارشناسان به تعداد ۴۰ نفر توزیع شد.

رضایی و حسن دوست (۱۳۹۲)، در تحقیقی با عنوان بررسی عوامل موثر بر سودآوری و کارایی بانکها مبتنی بر معیارهای حسابداری و اقتصادی، به این نتیجه رسیدند که ریسک کفایت منابع مالی مالکان و کارایی هزینه عملیاتی بر بازده دارایی‌های بانک‌ها موثر بوده؛ و همچنین ریسک کفایت منابع مالی مالکان، ریسک اعتباری، و کارایی هزینه عملیاتی بر بازده سرمایه بانک‌های تجاری موثر

¹⁷. Kumar Mishra et al

¹⁸. Schiniotakis

¹⁹. Ben Naceur & Omran

²⁰. Biddle et al

است. نتایج همچنین نشان داد که بانک‌های تجاری بنیان دولتی دارای بازده و کارایی کمتری نسبت به بانک‌های تجاری بنیان خصوصی می‌باشند.

ابریشمی و همکاران (۱۳۹۰)، در تحقیقی به بررسی کارایی فنی شعب بانک سامان و عوامل تاثیرگذار بر آن پرداختند و نتایج نشان داد که افزایش نسبت دارایی ثابت به کل دارایی‌های آن و همچنین توسعه یافتگی اقتصادی شهرها بر عملکرد شعبه تاثیر مثبت دارد، با این توضیح که اثر مثبت نسبت دارایی‌های ثابت به کل دارایی‌های یک شعبه بر کارایی آن کاهنده است.

صفری و همکاران (۱۳۸۹)، به پژوهشی با عنوان مدیریت ریسک اعتباری مشتریان حقوقی در بانک‌های تجاری با رویکرد تحلیل پوششی داده‌ها (رتبه‌بندی اعتباری) پرداختند. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که ۲۵ شرکت روی مرز کارایی قرار داشته و کاملاً کارا بوده‌اند. همچنین با آزمون فرضیه معنادار بودن ضرایب مشخص شد که تمامی شاخص‌ها به جز یک شاخص "ارزش ویژه به دارایی کل" بر مسیرهای مورد انتظار قرار داشته و از نظر آماری، در سطح ۹۵٪ اطمینان معنادار می‌باشند.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول: بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها و بازده دارایی‌ها در بانک‌ها ارتباط معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام در بانک‌ها ارتباط معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها و ارزش بانک‌ها ارتباط معناداری وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها و کیفیت گزارشگری مالی بانک‌ها ارتباط معناداری وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر، از ۱۰ بانک پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران شامل: ۱- بانک ملت ۲- بانک صادرات ۳- بانک قوامین ۴- بانک سامان ۵- بانک پارسیان ۶- بانک پاسارگاد ۷- بانک سینا ۸- بانک اقتصاد نوین ۹- بانک تجارت ۱۰- بانک کارآفرین طی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۴ هجری شمسی می‌باشد. نمونه‌های مورد مطالعه در این تحقیق با توجه به معیارهای زیر انتخاب می‌گردد:

۱- به منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، پایان سال مالی بانک‌ها منتهی ۲۹ اسفند باشد.

۲- در سال‌های مورد مطالعه تغییر سال مالی نداده باشند.

۳- اطلاعات مربوط به متغیرهای انتخاب شده در این تحقیق در دسترس باشد.

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی است. تحقیق حاضر، از حیث روش و ماهیت توصیفی و همبستگی است، برای جمع‌آوری اطلاعات از صورت‌های مالی سالانه بانک‌ها، بانک‌های اطلاعاتی از قبیل نرم‌افزار ره‌آوردنوین، سایت‌های *irbourse*، *codal*، *tsetmc* و دیگر سایت‌های معتبر استفاده شد. داده‌های جمع‌آوری شده از طریق نرم‌افزار اکسل طبقه‌بندی شده و تجزیه و تحلیل نهایی نیز به کمک نرم‌افزار اقتصادسنجی *Eviews 9* و نرم‌افزار *Max Dea 7* انجام شده است.

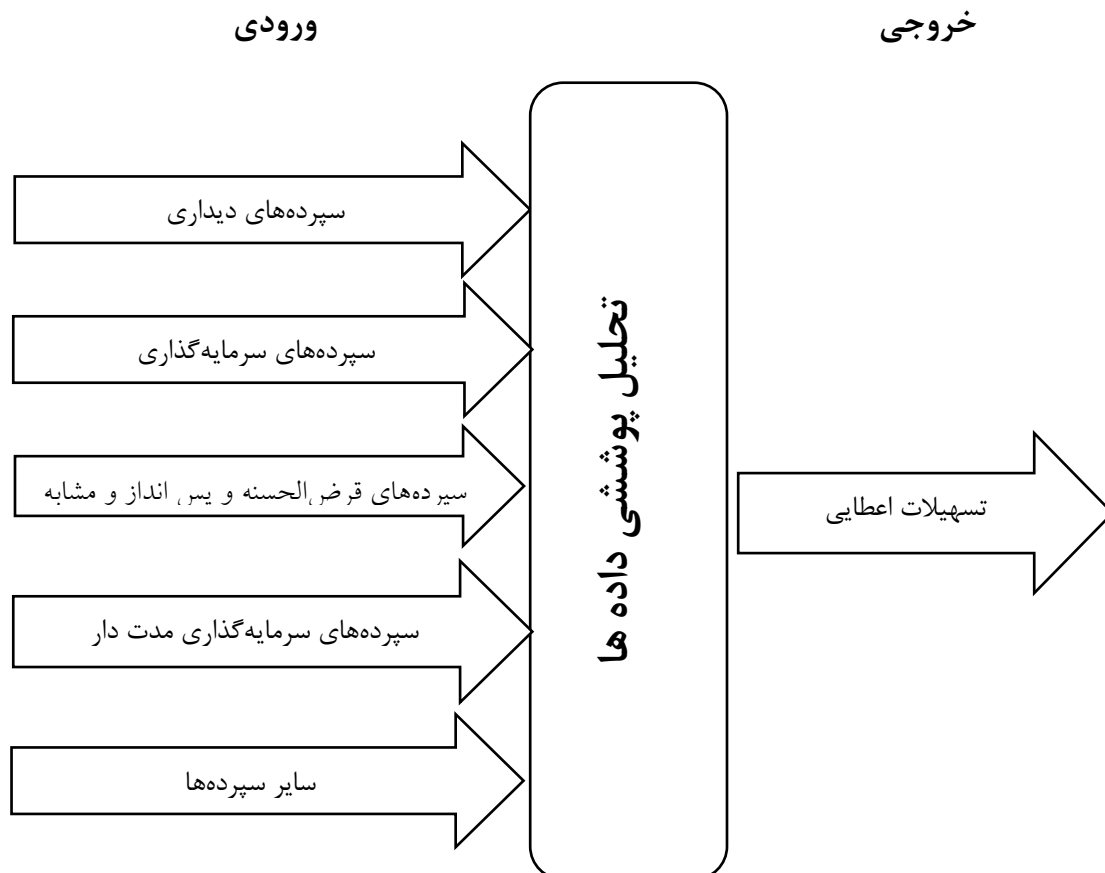
متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل:

تحلیل پوششی داده‌ها روشی مبتنی بر برنامه ریزی خطی است که چارنز و کوپر و رودز (مدل CCR) در سال ۱۹۷۸ آن را گسترش دادند درواقع این روش برای اندازه گیری کارایی نسبی کاربرد دارد. در واقع بدین معنی است که کارایی هر واحد نسبت به واحدهای دیگر بررسی می شود و اگر واحدی به واحدهای دیگر اضافه شود و یا کنار گذاشته شود ممکن است کارایی کلیه واحدها تغییر کند. در سال ۱۹۸۴ بنکر و چارنز و کوپر با تغییر در مدل CCR مدل جدیدی را ارائه کردند که براساس حروف اول نام خانوادگی آنان به مدل BCC شهرت یافت.

در این تحقیق مدیریت دارایی-بدهی (ALM) به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته می شود.

برای محاسبه مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها از الگوی تحلیل پوششی داده‌ها، با تمرکز بر خروجی‌ها و بازده نسبت به مقیاس متغیر (BCC)، محاسبه می شود که در این مدل سپرده‌ها به عنوان ورودی و تسهیلات به عنوان خروجی در نظر گرفته می شود.



شکل (۲): مدل مفهومی اندازه گیری مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها

متغیر وابسته:

۱- کیفیت گزارشگری مالی (EQ):

$$TAC_{it} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{it-1} + \beta_2 CFO_{it} + \beta_3 CFO_{it+1} + \beta_4 \Delta REV_{it} + \beta_5 PPE_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$EQ_{it} = \varepsilon_{it}$$

TAC_{it} : اقلام تعهدی تقسیم بر جمع دارایی‌های ابتدای دوره

ΔREV_{it} : تغییرات درآمد تقسیم بر جمع دارایی‌های ابتدای دوره

CFO_{it} : جریان نقد عملیاتی تقسیم بر جمع دارایی‌های ابتدای دوره

PPE_{it} : دارایی‌های ثابت مشهود تقسیم بر جمع دارایی‌های ابتدای دوره

۲- بازده دارایی‌ها (ROA):

سود خالص

جمع دارایی‌ها در ابتدای دوره

۳- بازده حقوق صاحبان سهام (ROE):

سود خالص

جمع حقوق صاحبان سهام در ابتدای دوره

۴- ارزش بانک (Q-Tobin):

جمع بدهی‌ها + ارزش بازار سهام شرکت

جمع دارایی‌ها

متغیرهای کنترلی:

- نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری (MTB):

ارزش بازار حقوق صاحبان سهام

ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام

- اهرم مالی (Lev):

جمع کل بدهی ها

جمع کل دارایی ها

- اندازه بانک (Size):

لگاریتم طبیعی جمع دارایی ها $SIZE = \ln(TA)$

آمار توصیفی متغیرها

در تحقیق حاضر آماره‌های توصیفی برای متغیرهای مدل‌های رگرسیون ارائه می‌شوند. شاخص‌های توصیف داده‌ها، شامل شاخص‌های مرکزی، شاخص‌های پراکندگی و شاخص‌های شکل توزیع می‌باشند که برای تک‌تک متغیرهای تحقیق محاسبه می‌شوند. این آماره‌ها شمای کلی از تک‌تک متغیرهای مدل‌ها را ارائه می‌کنند.

جدول (۳): آمار توصیفی مدل کیفیت گزارشگری مالی (مدل جانبی پژوهش)

نماد متغیر	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی
TAC	-۰/۰۳۱	-۰/۰۰۱	۰/۱۰۹	-۰/۱۸۲	۰/۰۴۸	-۰/۵۹۵	۴/۶۱۸
CFO _{t-1}	۰/۰۳۵	۰/۰۳۰	۰/۱۲۹	-۰/۰۴۱	۰/۰۳۵	۰/۲۴۶	۲/۸۲۶
CFO _t	۰/۰۳۶	۰/۰۳۰	۰/۱۹۷	-۰/۰۵۹	۰/۰۵۱	۰/۵۰۴	۳/۴۴۰
CFO _{t+1}	۰/۰۴۲	۰/۰۳۳	۰/۲۳۸	-۰/۰۷۷	۰/۰۴	۰/۶۰۱	۳/۵۵۰
ΔREV	۰/۰۲۰	۰/۰۲۲	۰/۲۲۷	-۰/۱۴۴	۰/۰۸۸	۰/۰۹۶	۲/۵۵۰
PPE	۰/۰۳۳	۰/۰۲۶	۰/۰۹۴	۰/۰۱۱	۰/۰۲۰	۱/۴۴۲	۴/۰۵۰
تعداد مشاهدات ۶۰							

جدول (۴): آمار توصیفی مدل‌های اصلی پژوهش

نام متغیر	نماد متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی
بازده دارایی‌ها	ROA	۷۰	۰/۰۲۱	۰/۰۱۶	۰/۰۶۰	۰/۰۰۱	۰/۰۱۵	۰/۸۶۵	۲/۷۹۰
بازده حقوق صاحبان سهام	ROE	۷۰	۰/۲۴۸	۰/۲۴۷	۰/۵۵۶	۰/۰۳۰	۰/۱۲۱	۰/۳۱۰	۲/۴۸۱
ارزش بانک	QTOBIN	۸۰	۱/۰۱۱	۱/۰۰۱	۱/۱۵۶	۰/۹۳۰	۰/۰۳۹	۱/۱۰۴	۴/۷۳۶
کیفیت گزارشگری مالی	EQ	۶۰	۰/۰۰۰۱	-۰/۰۰۴	۰/۰۳۴	-۰/۰۲۴	۰/۰۱۴	۰/۶۳۱	۲/۳۷۸
مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها	ALM	۸۰	۰/۹۱۰	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۱۶۹	۰/۱۷۵	-۲/۶۰۷	۱۰/۱۰۶
اهرم مالی	LEV	۸۰	۰/۷۷۶	۰/۹۳۰	۰/۹۷۶	۰/۰۲۹	۰/۰۳۸	-۰/۸۲۰	۳/۱۷۸
فرصت رشد	MTB	۸۰	۱/۰۹۲	۱/۰۴۶	۲/۱۳۹	۰/۳۱۴	۰/۴۰۶	۰/۴۳۹	۲/۷۳۹
اندازه بانک	SIZE	۸۰	۳۳/۱۰۸	۳۳/۱۸۸	۳۵/۱۰۹	۳۰/۹۶۸	۱/۰۲۳	-۰/۱۴۶	۲/۲۴۲

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، آماره‌های توصیفی شامل تعداد مشاهدات، میانگین، میانه، بیشینه، کمینه، انحراف معیار، ضریب چولگی و ضریب کشیدگی می‌باشند که معروف‌ترین و در عین حال پرمصرف‌ترین شاخص‌های آمار توصیفی‌اند. میانگین، متوسط داده‌ها را نشان می‌دهد. چولگی شاخص تقارن داده‌ها و نشان‌دهنده وضعیت آن‌ها نسبت به توزیع نرمال است. با توجه به مطالب فوق و با نگاهی به جدول ۴، می‌توان دریافت که میانگین عمده متغیرها فاصله چندانی با هم ندارند. در بین متغیرها، اندازه بانک و فرصت رشد به ترتیب با مقادیر $33/108$ و $1/092$ دارای بیش‌ترین میانگین می‌باشند. با در نظر گرفتن انحراف معیار متغیرها مشخص می‌شود که توزیع متغیر اندازه بانک با مقدار $1/023$ ، از پراکندگی بیش‌تری نسبت به توزیع سایر متغیرها برخوردار است و این بدان معنا است که این متغیر نوسانات شدیدتری نسبت به سایر متغیرها دارد. با در نظر گرفتن ضریب چولگی متغیرها مشخص می‌شود که توزیع متغیرهای مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها، اهرم مالی و اندازه بانک از چولگی به سمت چپ (چولگی منفی) برخوردار هستند؛ این بدان معنا است که توزیع این متغیرها کاملاً متقارن نبوده و در مقایسه با توزیع نرمال، حجم بیش‌تری از داده‌های مشاهده شده کم‌تر از مقدار میانگین آن‌ها است. برای سایر متغیرها چولگی به سمت راست (چولگی مثبت) بوده و عکس موارد ذکر شده دلالت می‌کند.

هم‌خطی چندگانه

برای بررسی هم‌خطی چندگانه از عامل تورم واریانس (VIF) استفاده می‌گردد. اگر این مقدار به‌طور قابل ملاحظه‌ای بیش از یک (معمولاً بیش از ۱۰) باشد، باید به وجود هم‌خطی شدید چندگانه شک کرد. نتایج عامل تورم واریانس برای متغیرهای مدل فرضیه اول در جدول (۵) آمده است.

جدول (۵) : نتایج عامل تورم واریانس

نام متغیر	نماد متغیر	فرضیه اول	فرضیه دوم	فرضیه سوم	فرضیه چهارم
مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها	ALM	۱/۰۳۹	۱/۰۳۹	۱/۰۶۴	۱/۱۶۴
اهرم مالی	LEV	۱/۱۴۶	۱/۱۴۶	۱/۱۳۱	۱/۱۵۴
فرصت رشد	MTB	۱/۴۵۴	۱/۴۵۴	۱/۲۴۸	۱/۴۶۵
اندازه بانک	SIZE	۱/۶۰۷	۱/۶۰۷	۱/۳۳۳	۱/۷۵۹

با توجه به این‌که عامل تورم واریانس برای متغیرهای مستقل مدل کل فرضیه‌ها، اختلاف چشم‌گیری با یک ندارد، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که هم‌خطی چندگانه در مدل فرضیه چهارم وجود ندارد.

آزمون فرضیه‌ها

فرضیه اول: بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها و بازده دارایی‌ها در بانک‌ها ارتباط معناداری وجود دارد

جهت آزمون این فرضیه از مدل رگرسیونی زیر استفاده می‌شود. (مدل ۱)

$$ROA_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 ALM_{it} + \alpha_2 LEV_{it} + \alpha_3 MTB_{it} + \alpha_4 SIZE_{it} + \varepsilon_{it}$$

اگر $\alpha_1 > 0$ باشد فرضیه اول تأیید می‌شود.

فرضیه دوم: بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام در بانک‌ها ارتباط معناداری وجود دارد.

جهت آزمون این فرضیه از مدل رگرسیونی زیر استفاده می‌شود. (مدل ۲)

$$ROE_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 ALM_{it} + \alpha_2 LEV_{it} + \alpha_3 MTB_{it} + \alpha_4 SIZE_{it} + \varepsilon_{it}$$

اگر $\alpha_1 > 0$ باشد فرضیه دوم تأیید می‌شود.

فرضیه سوم: بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها و ارزش بانک‌ها ارتباط معناداری وجود دارد.

جهت آزمون این فرضیه از مدل رگرسیونی زیر استفاده می‌شود. (مدل ۳)

$$QTOBIN_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 ALM_{it} + \alpha_2 LEV_{it} + \alpha_3 MTB_{it} + \alpha_4 SIZE_{it} + \varepsilon_{it}$$

اگر $\alpha_1 > 0$ باشد فرضیه سوم تأیید می‌شود.

فرضیه چهارم: بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها و کیفیت گزارشگری مالی بانک‌ها ارتباط معناداری وجود دارد.

جهت آزمون این فرضیه از مدل رگرسیونی زیر استفاده می‌شود. (مدل ۴)

$$EQ_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 ALM_{it} + \alpha_2 LEV_{it} + \alpha_3 MTB_{it} + \alpha_4 SIZE_{it} + \varepsilon_{it}$$

اگر $\alpha_1 > 0$ باشد فرضیه چهارم تأیید می‌شود.

نتایج آزمون فرضیه‌ها

جدول (۶): نتایج آزمون فرضیه‌ها

متغیرها	فرضیه اول	فرضیه دوم	فرضیه سوم	فرضیه چهارم
C	۰/۳۰۲ (۰/۰۰۰)	۴/۲۰۳ (۰/۰۰۰)	۱/۰۷۰ (۰/۰۰۰)	۰/۰۳۵ (۰/۶۴۷)
ALM	۰/۰۱۷ (۰/۰۰۰)	۰/۱۲۷ (۰/۰۴۴)	-۰/۰۰۱ (۰/۴۴۲)	۰/۰۰۶ (۰/۵۶۰)
LEV	-۰/۳۰۱ (۰/۰۰۰)	-۲/۲۱۱ (۰/۰۰۳)	-۰/۱۱۴ (۰/۰۵۵)	-۰/۰۹۵ (۰/۰۸۷)
MTB	۰/۰۱۱ (۰/۰۰۰)	۰/۰۹۹ (۰/۰۰۴)	۰/۰۸۵ (۰/۰۰۰)	۰/۰۰۷ (۰/۰۱۸)
SIZE	-۰/۰۰۱ (۰/۳۰۰)	-۰/۰۶۴ (۰/۰۰۸)	-۰/۰۰۱ (۰/۵۰۸)	۰/۰۰۱ (۰/۵۳۴)
ضریب تعیین	۰/۸۶۲	۰/۶۶۷	۰/۸۶۱	۰/۸۸۷
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۸۵۴	۰/۵۸۹	۰/۸۵۴	۰/۸۵۶

۳/۳۱۴ (۰/۰۰۳)	۲/۱۲۷ (۰/۰۳۹)	۲/۵۰۱ (۰/۰۱۸)	۰/۸۲۵ (۰/۵۹۶)	F لیمر
۱۴/۰۲۳ (۰/۰۰۷)	۱/۵۷۴ (۰/۸۱۴)	۱۵/۱۵۸ (۰/۰۰۴)	-	هاسمن
۲/۰۹۰	۲/۰۱۱	۱/۸۵۰	۱/۷۴۰	دوربین واتسون
۲۷/۹۴۵ (۰/۰۰۰)	۱۱۶/۸۵۷ (۰/۰۰۰)	۸/۶۱۵ (۰/۰۰۰)	۱۰۱/۵۳۳ (۰/۰۰۰)	F فیشر

فرضیه اول: مقدار آماره F فیشر و احتمال مربوط به این آماره، به ترتیب برابر با $۱۰۱/۵۳۳$ و $۰/۰۰۰$ است که بیانگر این است که فرض صفر آماری که همان بی معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می شود و مدل رگرسیون برآورد شده در کل معنادار است. در این مدل، ضریب تعیین برابر $۰/۸۶۲$ است، یعنی $۸۶,۲\%$ از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل قابل توضیح است. مقدار دوربین واتسون در این مدل برابر $۱/۷۴۰$ است، با توجه به این که آماره به دست آمده در دامنه $۱/۵$ تا $۲/۵$ قرار دارد، بیانگر عدم وجود خودهم بستگی سریالی بین باقیمانده ها است. ضریب به دست آمده برای متغیر مدیریت دارایی ها و بدهی ها به ترتیب برابر با $۰/۰۱۷$ می باشد و احتمال آماره آن $۰/۰۰۰$ است. بنابراین می توان ادعا کرد که بین مدیریت دارایی ها و بدهی ها و بازده دارایی ها در بانک ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: مقدار آماره F فیشر و احتمال مربوط به این آماره، به ترتیب برابر با $۸/۶۱۵$ و $۰/۰۰۰$ است که بیانگر این است که فرض صفر آماری که همان بی معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می شود و مدل رگرسیون برآورد شده در کل معنادار است. در این مدل، ضریب تعیین برابر $۰/۶۶۷$ است، یعنی $۶۶,۷\%$ از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل قابل توضیح است. مقدار دوربین واتسون در این مدل برابر $۱/۸۵۰$ است، با توجه به این که آماره به دست آمده در دامنه $۱/۵$ تا $۲/۵$ قرار دارد، بیانگر عدم وجود خودهم بستگی سریالی بین باقیمانده ها است. ضریب به دست آمده برای متغیر مدیریت دارایی ها و بدهی ها به ترتیب برابر با $۰/۱۲۷$ می باشد و احتمال آماره آن $۰/۰۴۴$ است. در واقع می توان ادعا کرد که بین مدیریت دارایی ها و بدهی ها و بازده حقوق صاحبان سهام بانک ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم: مقدار آماره F فیشر و احتمال مربوط به این آماره، به ترتیب برابر با $۱۱۶/۸۵۷$ و $۰/۰۰۰$ است که بیانگر این است که فرض صفر آماری که همان بی معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می شود و مدل رگرسیون برآورد شده در کل معنادار است. در این مدل، ضریب تعیین برابر $۰/۸۶۲$ است، یعنی $۸۶,۲\%$ از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل قابل توضیح است. مقدار دوربین واتسون در این مدل برابر $۲/۰۱۱$ است. با توجه به این که آماره به دست آمده در دامنه $۱/۵$ تا $۲/۵$ قرار دارد، بیانگر عدم وجود خودهم بستگی سریالی بین باقیمانده ها است. ضریب به دست آمده برای متغیر مدیریت دارایی ها و بدهی ها به ترتیب برابر با $۰/۰۰۱$ می باشد و احتمال آماره آن $۰/۴۴۲$ است. بنابراین فرضیه سوم تحقیق رد می شود.

فرضیه چهارم: مقدار آماره F فیشر و احتمال مربوط به این آماره، به ترتیب برابر با $۲۷/۹۴۵$ و $۰/۰۰۰$ است که بیانگر این است که فرض صفر آماری که همان بی معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می شود و مدل رگرسیون برآورد شده در کل معنادار است. در این مدل، ضریب تعیین برابر $۰/۸۸۸$ است، یعنی $۸۸,۸\%$ از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل قابل توضیح است. مقدار دوربین واتسون در این مدل برابر $۲/۰۹۰$ است. با توجه به این که آماره به دست آمده در دامنه $۱/۵$ تا $۲/۵$ قرار

دارد، بیانگر عدم وجود خودهمبستگی سریالی بین باقیمانده‌ها است. ضریب به‌دست آمده برای متغیر مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها به-ترتیب برابر با ۰/۰۰۶ می‌باشد و احتمال آماره آن ۰/۵۶۰ است. بنابراین فرضیه چهارم تحقیق رد می‌شود.

نتیجه‌گیری

در ادبیات اقتصادی جهان امروز، نقش و اهمیت نظام مالی و به تبع آن، موسسات مالی و اعتباری به مثابه بازوهای اجرایی این نظام و ابزار رشد و توسعه اقتصادی کشور کاملاً ملموس است. به نحوی که توسعه پایدار اقتصادی بدون رشد و توسعه موسسات مالی امکان پذیر نیست. اخیراً بانکداری با توجه به پیشرفت‌های سریع فناوری، توسعه اقتصادی، تنوع عملیات بانکی و افزایش رقابت و یا ارتباط بین موسسات مالی پیچیده‌تر شده است؛ به خصوص در شرایط بی ثبات اقتصادی، موفقیت یک بانک علاوه بر مدیریت سایر متغیرها بستگی به کیفیت مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌های آن دارد. کاربرد موفق مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها در محیط اقتصادی ایران مستلزم طراحی و به کارگیری ابزارهای جدید و افزایش آزادی عمل و تصمیم‌گیری مدیریت بانک‌ها می‌باشد. برای مدیریت صحیح نقدینگی لازم است ابزار مناسب و عوامل موثر این کار به درستی مورد شناسایی قرار گیرد. یکی از مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار بر نقدینگی بانک‌ها، موقعیت دارایی و بدهی‌های بانک‌ها است. از سوی دیگر، مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها یکی از عوامل کلیدی در توضیح پایداری مالی بخش بانکی و اقتصاد است. در مطالعه حاضر رابطه بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها با عملکرد مالی و کیفیت گزارشگری مالی در بانک‌ها بررسی شد و نتایج به شرح ذیل مطرح شد:

از آنجایی که مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها نشان دهنده کارایی تسهیلات بود نتایج نشان داد که رابطه مثبتی بین سپرده‌گذاری مردم و تسهیلات داده شده از سوی بانک‌ها وجود دارد و همچنین با توجه به نتایج حاصل شده بانک‌ها به جای اینکه افزایش سرمایه دهند و مالکان پول مورد نظر را تامین کنند بهتر است تسهیلات خود را از محل سپرده‌های مردم بپردازند که این کار باعث افزایش سودآوری بانک می‌شود و هرچه کارایی افزایش یابد سود بانک نیز افزایش خواهد یافت و در ادامه نیز نتایج تحقیق نشان داد که رابطه خاصی بین مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها با ارزش بانک‌ها و کیفیت گزارشگری مالی بانک‌ها وجود ندارد زیرا درواقع می‌توان چنین بیان کرد که بازار این رابطه را درک نکرده است.

منابع و مآخذ

۱. عرب مازاریزدی محمد، رافیک باغومیان و فرزانه کاکه خانی (۱۳۹۲)، «بررسی رابطه میان ترکیب دارایی_بدهی و ریسک نقدینگی بانک‌ها در ایران»، فصل‌نامه دانش حسابرسی، سال سیزدهم، شماره ۵۲.
۲. اسلامی بیدگلی غلامرضا، محمدرضا مهرگان و پدیده غلامی (۱۳۹۰)، «مدیریت بهینه دارایی‌ها در بانک‌ها با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی فازی و برنامه ریزی آرمانی: مورد خاص بانک A طی سال‌های ۸۵_۸۷»، فصل‌نامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، شماره ۹، ص ۴۴_۲۳.
۳. مقدم، مرتضی (۱۳۹۲)، «مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها و نقش آن در تدوین استراتژی‌های بهینه تصمیم‌گیری در ترکیب دارایی_بدهی بانک»، نشریه بانک آینده، سال سوم، شماره ۶.
۴. رضایی، فرزین. (۱۳۹۴). «سمینار مدیریت مالی در بانک‌ها».

۵. مشایخی بیتا، فرشاد محمدپور (۱۳۹۳)، «کیفیت گزارشگری مالی، سررسید بدهی و کارایی سرمایه‌گذاری»، راهبرد مدیریت مالی، سال دوم، شماره ۷، ص ۱-۱۴.
۶. رضایی فرزین، علی حسن دوست بندینی، (۱۳۹۲)، «بررسی عوامل موثر بر سودآوری و کارایی بانک‌ها مبتنی بر معیارهای حسابداری و اقتصادی»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین.
۷. صفری سعید، ابراهیمی شقاقی مرضیه، شیخ محمدجواد (۱۳۸۹)، «مدیریت ریسک اعتباری مشتریان حقوقی در بانک‌های تجاری با رویکرد تحلیل پوششی داده‌ها (رتبه بندی اعتباری)»، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت در ایران، دوره ۱۴، شماره ۴.
۸. ابریشمی حمید، مهرآرا محسن، صفا مطلق سارا (۱۳۹۰)، «بررسی کارایی فنی شعب بانک سامان و عوامل تاثیرگذار بر آن»، مجله تحقیقات اقتصادی، شماره ۹۶، ص ۱-۲۱.
۹. بیگی فیروزی، الله‌یار. (۱۳۹۵). «ارزیابی عملکرد شعب بانک مهر اقتصاد بر اساس رویکرد BSC و ANP (مطالعه شعب بانک مهر اقتصاد استان سیستان و بلوچستان)». پژوهش‌های مدیریت عمومی، سال نهم، شماره ۳۴، صص ۱۷۹-۲۰۲.
۱۰. رمضان نیا حسن، فرزین رضایی (۱۳۹۶)، «بررسی اثر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت بر ریسک سیستماتیک و ریسک غیر سیستماتیک: با استفاده از مدل تحلیل پوششی داده‌ها»، دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، سال دوم، شماره چهارم، صص ۱۸۹-۲۱۴.
11. Kumar Mishra, A., Gadhia, J.N., Prasad Kar, B., Petra, B., Anand, s., (2013), Are Private Sector Banks More Sound and Efficient than Public Sector Banks? Assessments Based on Camel and Data Envelopment Analysis Approaches, Research Journal of Recent Sciences, Vol. 2(4), 28-35.
12. Biety, Monie.(2012)."An introduction to Liquidity and Asset Management", World Council of Credit Union.
13. Biddle, G., Hilary, G. & Verdi, R.S. (2009). "How does financial reporting a quality relate to investments efficiency?". *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 48, pp. 112-131.
14. Schiniotakis N.I, (2012) "Profitability factors and efficiency of Greek banks", EuroMed Journal of Business, Vol.7, No.2
15. Jaiswal, Seema.(2010). "Relationship between Asset and Liability of Commercial Banks in India, 1997-2008", *International Research Journal of Finance and Economics*, P 43-58.
16. Ciang Kao and Shiang Tai Liu . (2000). Data envelopment analysis with missing data: an application to university libraries in Taiwan ", journal of the operational research society.
17. Sahoo, B. K., Kerstens, K., & Tone, K. (2012). Returns to Growth in a non-parametric DEA Approach. *International Transactions in Operational Research*, 19, 463-486.
18. Ben naceur, S. and Omran, M. (2010). " The effects of bank regulations, competition, and financial reforms on banks' performance", *Emerging Markets Review* 12 (2011) 1-20